

May 2016 subject reports

Swedish A: Language and Literature

Overall grade boundaries

Higher level

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 12	13 - 27	28 - 43	44 - 56	57 - 69	70 - 83	84 - 100

Standard level

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 14	15 - 31	32 - 45	46 - 59	60 - 70	71 - 84	85 - 100

Internal assessment

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 4	5 - 9	10 - 13	14 - 17	18 - 20	21 - 24	25 - 30

Utnyttjade verk och deras lämplighet för uppgifterna

Textutdragen som valts för internal assessment maj 2016 representerades av hela 21 olika författare. Alla representerade skolor visade att de förstått vilka slags texter som fungerar väl för en muntlig kommentar och textanalys. De valda textutdragen var i en stor majoritet av fallen väl valda med tanke på svårighetsgrad och lämplighet för uppgiften. De guidande frågorna var i de flesta fall passande och gav eleverna vägledning och stöd att analysera textutdraget på ett djupare plan.

Även detta år var textutdrag ur *Fröken Julie* populärast inom genren drama och även som verk totalt sett. Bland diktarna var Sonja Åkesson mest populär, tätt följd av Edith Södergran och Gustaf Fröding. Därutöver fanns även många andra författare representerade, bland andra Kjell Westö, Bruno K. Öijer och Karin Boye. I den skönlitterära prosagenren var Göran Tunström mest vald, men även texter av Torgny Lindgren, Selma Lagerlöf och Mikael Niemi hade valts ut för att nämna några. Några lärare hade även valt textavsnitt ur Hjalmar Söderbergs *Historietter*.

Majoriteten av texterna var kortare än den rekommenderade maxlängden på 40 rader. I några fall överskred textutdragen 40 rader, vilket kan innebära att det blir svårt för eleven att hinna både förbereda sig och därefter presentera muntligt allt som de upptäckt i textutdraget. Ett fåtal texter var i kortaste laget på runt 25 rader, vilket även det kan försvåra uppgiften för eleven i fråga.

Det underlättar för eleverna om åtminstone var femte rad är numrerad när de ska citera ur texten.

De allra flesta muntliga redovisningar var väl genomförda både av elever och lärare. Eleverna var väl förberedda och lärarna ställde väl genomtänkta, positiva frågor i den efterföljande diskussionen som gjorde att eleverna fick chans att ytterligare visa sina kunskaper om textutdraget, dess sammanhang och verket i sin helhet.

Elevernas prestationer utifrån betygskriterierna

A) Knowledge and understanding of the text or extract

Överlag visade eleverna sig ha väldigt god kunskap om textutdragen och de verk som de var tagna ur. Eleverna visade att de hade förstått det huvudsakliga budskapet i texterna de fått. Många elever stödde sina kommentarer och påståenden om texten genom att illustrera dessa med väl valda citat ur textutdragen. Detta är positivt, då det tydliggör den/de poäng/er som de försöker få fram i sina analyser. De allra flesta visade på stort engagemang och god kunskap i sina redovisningar.

B) Understanding of the use and effects of literary features

Att visa på medvetenhet hur litterära stilmedel såsom texters struktur, vilken teknik som använts och hur stil i allmänhet använts för att skapa sammanhang och betydelse är det som fortfarande innebär störst utmaning för eleverna. De når generellt inte lika höga poäng här som i kriterium A. Många elever kommenterade språket i sina textutdrag och nämnde att det till exempel fanns metaforer eller allitterationer, utan att kommentera hur dessa använts för att uppnå en viss effekt.

C) Organization

Eleverna var generellt sett medvetna om att de skulle inleda sina redovisningar på ett intresseväckande sätt och de följde en röd tråd i sina presentationer. Många tog sig an uppgiften att ge en välstrukturerad presentation med både inledning och sammanfattning/avslutning. En del elever hade svårt att få till ett tydligt avslut på sina

redovisningar och det slutade ofta med att läraren tog till orda och gick in på den efterföljande diskussionen. En del elever presenterade hur de skulle gå till väga i sina redovisningar och vad de ämnade ta upp och följde därefter denna disposition med goda resultat. Andra analyserade dikten eller textutdraget rad för rad med blandat resultat.

D) Language

De flesta eleverna försökte använda sig av ett passande språk för uppgiften. Några använde sig av mer talspråkliga uttryck som "överklasstjej" (om Fröken Julie), "liksom", "typ" och "kolla" för att nämna några. En del använde sig av anglicismer och ofta hänvisade eleverna till "stycke" genom att säga "paragraf", vilket har en helt annan betydelse på svenska.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

Störst utmaning för eleverna är att kommentera hur språk, litterära stilmedel och berättarröst skapar stämning, betydelse och vilken effekt dessa skapar i sammanhanget. Ofta visar eleverna att de kan urskilja stilmedel i texten, men verkar ha svårighet att sätta ord på vilken effekt dessa skapar.

Många elever glömde bort att analysera verkens eller dikternas titlar. Under kursens gång vore det bra om eleverna kunde få guidning i till exempel vad som är typiskt för den tid och miljö som verken utspelar sig i samt hur den litterära genren märks. Kunskap om de idéströmningar från den tid då dikten/verket är skrivet kan hjälpa eleverna att tolka texter på ett djupare plan.

De texter som används under kursens gång som är skrivna på dialekt bör analyseras utifrån de speciella särdrag som de dialekterna har.

Eleverna bör få rikligt med träning att analysera en mängd olika slags texter under kursens gång med utgångspunkt i innehåll, språk och sammanhang.

Higher level Written Tasks

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 5	6 - 11	12 - 18	19 - 23	24 - 28	29 - 33	34 - 40

Utnyttjade verk och deras lämplighet för uppgifterna

Val av texter och kulturella fokus inkluderade i kursinnehållet är relativt konstanta från år till år, och till viss grad verkar det också som om den nya kursplanen nu har börjat etableras mer konstant i val av material. Det finns som tidigare både ett vitt variationsspektra, framförallt i de litterära kursdelarna, och en slags "kanon" av texter och ämnen som återkommer regelbundet och bidrar till en pedagogisk stabilitet från år till år. Kombinationen kan ses som högst relevant,

och en generell rekommendation vore att bibehålla denna karaktär vid utformandet av individuella kursplaner.

Språk- och kulturdelarna var även i år relativt konsekvent fokuserade på språk (historik och identitet primärt) och media (inklusive reklam). Dessa ämnen är genomgående väl utforskade, och det är uppenbart att material och diskussioner ger studenterna en mycket god kritisk blick samt goda analytiska verktyg. Att de funderar på frågor runt språk och identitet är mycket värdefullt för deras egen personliga utveckling, och deras förmåga att kritiskt granska olika medie-utbud – inte minst reklamtekniker – är både imponerande och känns otroligt viktig och relevant.

Inom litteraturedelarna finns som sagt både en ”traditionell” aspekt, och en viss individuell variation i valet av texter. Juloratoriet (Tunström), Fröken Julie (Strindberg) och Doktor Glas (Söderberg) hör till de texter som speciellt i år, men även tidigare, konstant verkar ge studenterna rika möjligheter att konstruera en lång rad av olika ”critical responses”. Speciellt för Strindberg såg vi i år ett rikt och brett utbud av innovativa och kreativa engagemang i studenternas WT:s. Det visar, tror jag, både på rikedomerna i texterna själva, men också på ett engagemang med dem under kursens gång som har fått studenterna att tänka runt texterna i vida cirklar. Mycket spännande!

”Flyga drake” inom världslitteraturen återkom ofta även i år, och det är lätt att förstå varför texten känns viktig att ta med och ta upp. Den verkar däremot ha en tendens att vara svårare att skapa nya kritiska och analytiska texter runt. Brev och dagböcker, även extra kapitel, kan ofta vara språkligt helt acceptabla texter men ofta med begränsad utveckling av de teman från originaltexten som de avser att ta upp. Detta kan vara värt att ha i åtanke när texten tas upp i kurslistan och kanske också i arbetet med den. Den fungerar oftast bättre som grund för WT2 uppsatser (t.ex. i frågor om representation av social grupp), men även här kan det vara värt att beakta att studenterna – i många av de svar jag har läst – oftast är säkrare på social och/eller historisk kontext och tematik, och mindre säkra på hur de ska analysera texten från ett litterär-tekniskt perspektiv.

Nyare/lite mindre välkänd litteratur tas något mer sällan med, även om det också händer. Det är viktigt att individuella lärare har friheten att välja den litteratur och de texter de tycker är mest intressanta, utmanande, och lärorika att arbeta med. Inte heller vill jag uppmana inkludering av mindre lästa texter eller författare bara för variationens skull. Men PLA-listan innehåller just nu ganska många namn och texter som aldrig har synts till på kurslistorna. Det är lite synd, inte minst för att alla dessa författare därmed inte kan användas som examineringsmaterial heller (för vilket det tillgängliga materialet därför blir begränsat). Men också för att det bland de texterna finns ganska många alternativ som skulle kunna tänkas vara intressanta att arbeta med. Som jag också skrev i fjol, så finns det ingen direkt eller uppenbar anledning att hävda att det ena eller det andra valet av texter uppfyller kursmålen bättre, då studenter i alla skolor konsekvent visar att de kan både läsa och analysera sina texter vad gäller texttyp, form, kontext och innehåll. Men det skulle kanske vara värt att dra lite uppmärksamhet mot den PLA som ändå finns, och till möjligheten att den innehåller intressanta alternativ som det eventuellt skulle kunna vara värt att bereda plats bredvid och tillsammans med den klassiska och kanoniska repertoaren (kanske Horace Engdahl med Fröken Julie, t.ex..).

Det kan kanske också vara värt att fundera på att inkludera en något större blandning av texttyper. PLA innehåller igen många kategorier som väldigt sällan tas med i kurslistorna, men som eventuellt skulle kunna bidra med lite fler perspektiv. För litteraturkursdelarna är det med få undantag skönlitteratur och poesi som inkluderas (samt FJ), och vid något tillfälle kan det även vara svårt att se någon substantiell skillnad mellan del 3 och del 4 som de ser ut utifrån kursplanerna. Å andra sidan finns det också kursplaner där litterära texter används i kulturdelarna: även om jag sällan ser ett direkt resultat av detta i de WT som skickas in, så måste detta ändå ses som en mycket givande användning av litterära texter. "Ett öga rött", för att ta ett enkelt exempel, skulle ju likaväl kunna studeras utifrån litterära principer och tekniker, som en kommentar runt språk, identitet och samhälle – eller snarare som både och. Och Khemiris pjäser utforskar bl.a. modern och multikulturell identitet vidare. Niemis Vittula är både en fantastisk rik skröna, och en väldigt skarp kommentar till divisionen mellan storstad och landsbygd, norr och söder. Med tanke på hur mycket ny (populär) litteratur som idag är platsbetingad – eller åtminstone förankrar mycket av sin identitet i en specifik geografisk utgångspunkt – är detta ett ämne som verkar skulle kunna bjuda på många intressanta aspekter. Ihopsatt med reportage-texter (se t.ex. Gbg-skrubenter om Norrland, eller Sthlms-skrubenter om Gbg..) skulle man kunna utforska platsidentitet och –uppfattning, medias roll i formandet av värderingar, urbant liv mot bysamhällen från många olika perspektiv.

Elevernas prestationer utifrån betygskriterierna

Kriterier A och B (rationale, task and content)

- God och konsekvent förståelse för primära texter
- God förståelse för kulturella frågor både i ett brett perspektiv och på ett mer detaljerat plan
- God förmåga att bygga upp och utföra självständiga analyser av och vidare diskussioner runt texter och teman
- God och bevisad förmåga att sätta in texter i deras sammanhang och förstå hur de utvecklar vissa teman
- Väl genomtänkta, relevanta och ofta innovativa text-konstruktioner, vilka också visar på en god förståelse av viktiga teman i texter och ämnen som studerats

Skriftlig teknik

- Genomgående god förmåga att konstruera och genomföra den egna texten
- Genomgående och överlag flytande och mycket väl formulerat språk, ofta i ett mycket väl anpassat register

Written Task 2

Uppsatserna uppvisade även det här året en förbättrad förmåga att konstruera en diskussion runt de givna frågorna, och många studenter lyckades skriva välstrukturerade, välformulerade och relevanta uppsatser runt välvalda texter och ämnen. Några utomordentliga uppsatser fanns också i år, där studenterna visade upp inte bara en mycket god förståelse av frågeställningen, utan också en säker analytisk förmåga och en välutvecklad förmåga att bygga en argumentation runt resonemang och både stärka och nyansera den med väl vald exemplifiering.

Precis som förra året är det mycket roligt att observera att responsen till den här uppgiften överlag verkar bli starkare och starkare varje år, och både det proportionella antalet studenter som kan utveckla relevanta diskussioner samt den analytiska nivån på vissa av dessa diskussioner ligger allmänt på en mycket kompetent nivå.

Generellt är studenterna mycket kapabla att relatera sina diskussioner till specifika texter, och att exemplifiera från dem. De är ibland mindre säkra på hur de ska tolka frågan de ska besvara, och/eller förstå vilka frågor eller aspekter som huvudfrågan ber dem fundera på och bygga en diskussion runt. Om det vore möjligt (och om det inte redan ingår i undervisningen) skulle det kanske vara studenterna behjälpligt om rubrik-frågorna användes i undervisningen någon gång i relation till den text/det ämne som för tillfället studeras för att hjälpa studenterna att förstå både hur en sådan rubrik kan användas, och hur sådana frågor kan utveckla förståelse för och perspektiv på texter och ämnen.

Några få studenter skrev igen om de givna frågorna: det ska de inte göra. De givna frågorna ska inte ses som lösa ideer, utan som specifika ämnen där studenterna väljer perspektiv och exemplifiering. Själva frågeställningen är inte tänkt att ändras eller på något sätt modifieras, och studenter som förhåller sig alltför självständigt till rubrikfrågan riskerar att inte uppfylla kriterium B ("understanding of the expectations of the question").

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

Det finns överlag väldigt få specifika rekommendationer för undervisningen att göra, då både förståelsen för primära texter och ämnen, samt förmågan att producera självständiga texter runt olika ämnen i olika stilar är generellt mycket välutvecklad och tydlig. Inkludering och val av material till kursutformningen har diskuterats ovan – förslagen därifrån gäller även här. Vad gäller själva utformandet av WT-materialet som ska bedömas är den enda något svagare aspekten i vissa fall studenternas förmåga att använda uppgiften för "critical engagement" med originaltexten/-ämnet, och kanske framförallt förstå vad detta innebär och hur de identifierar aspekter som kan sägas representera sådana perspektiv. Men det är också tydligt att de flesta studenterna är mycket kapabla att utföra också denna del av uppgiften väl, och så länge kursens innehåll är fortsatt bred, relevant och varierad, täcker och tar upp ett genomtänkt antal texter och teman av olika typ, tema, genre och röst, samt ger studenterna en brett sortiment att engagera sig i och ta inspiration från, kommer de också att ha alla de verktyg de behöver för att kunna ta sig an WT uppgiften/-erna med god framgång.

Standard level Written Task

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 2	3 - 5	6 - 9	10 - 12	13 - 14	15 - 17	18 - 20

Utnyttjade verk och deras lämplighet för uppgifterna

Av litterära verk som använts till underlag för Written Tasks så kan flertalet anses vara ytterst lämpade som underlag för dessa uppgifter. Även om det finns en tendens att flera väljer samma verk, ser man en utveckling mot nytänkande även här. Många verk ger möjlighet för fördjupad psykologisk aspekt samt tematisk utveckling och intressanta variationer beroende på tidsperspektiv.

Flera elever använde texter som var lämpliga även gällande del 1 och 2 av kursen, medan andra nyttjade material mindre väl anpassade. Texterna bör ha en tydlig anknytning till områden som ska behandlas i kursen och ge möjlighet för eleverna att diskutera språk, kultur eller media. Enbart politiska ämnen samt ämnen som enbart berör andra länder än Sverige behöver utvecklas för att passa in i kursmaterialet. Risken är annars att texterna inte har någon relevans för kursdelen i fråga.

Undervisande lärare bör undvika att skapa färdiga mallar för uppgifterna annat än i övningssyfte, eftersom det resulterar i flera uppgifter med exakt samma fokus, vilket motverkar variation och originalitet bland eleverna.

Elevernas prestationer utifrån betygskriterierna

Årets Written Tasks visade att kunskapen om verken fortsatt är god. Eleverna lyckas ofta på ett föredömligt vis fördjupa psykologiska aspekter hos karaktärerna eller utveckla tidsdimensionen och tematiken. De var även relativt kunniga om genrer, även om vissa har svårt att skilja på debattartikel och krönika.

En merpart av skribenterna var duktiga på att länka till kursen, men vissa har tydliga svårigheter med att uttrycka hur deras texter utvecklar en speciell aspekt eller bidrar med ytterligare perspektiv på originaltexten. Tyvärr resulterar detta ofta i mer av en omskrivning med helt annat fokus som inte vidareutvecklar originalet alls. De bör påminnas att det inte räcker med att bara skriva en fortsättning – texten behöver utveckla miljö, karaktärer och anpassas efter stil också.

I underlaget kan utläsas att det fortfarande är många som väljer litterära förlagor – tyvärr vågar sig färre på språk i media eller kulturell kontext även om vi kan se många innovativa exempel i samband med dessa delar av kursen. Några av de mer originella genrer som förekom i år var: motion, tal till studenter, epilog, brev till författaren.

Att skriva genren dagbok är fortsatt populärt, men här bör man betänka att texten måste utveckla innehållet och fördjupa förståelsen, annars innebär den endast en upprepning av handlingar i originalet, vilket resulterar i låga poäng.

I årets underlag hade påfallande många valt att författa Fröken Julies dagbok. Därav blir det viktigt att fråga sig huruvida hon hade lagt vinn om att skriva just en dagbok i det stressade tillstånd hon befann sig i på midsommarnatten. Det bör finnas viss logik i texterna för att de ska kunna anses högkvalitativa.

Lärare bör handleda sina elever i valet av texttyp. Ett exempel på mindre bra val är de vanligt förekommande novellvarianterna förlagda i modern tid. Dessa faller platt då tidsperspektivet

inte behandlas alls och problematiken helt försvinner och efterlämnar en relativt intetsägande historia.

Eleverna bör påminnas om att det inte alltid är den mest vanliga texttypen som ger bäst resultat – istället kan bevisligen lite mer experimentella genrer som intervju och reportage bli väldigt lyckade. För att skapa en mer originell text kan man med fördel mixa texttyper med kursens delar – alltså skriva reportage om en romankaraktär eller exempelvis författa en dikt baserad på medietemat.

Väljer man brev eller dagbok bör man undvika att bara återberätta. Ter detta sig utmanande kan man välja att försöka skriva mer utvecklande i ett reportage, krönika eller tal exempelvis.

Årets prov visar att många elever är duktiga på att anpassa stilen och språket och oftast har bra flyt i sina texter. Vad man kan undvika är att välja en uppgift där målet blir att skriva med en svenska som har sämre grammatik - alltså en sämre form av svenska, vilket bara upplevs som att eleven själv inte behärskar svenskan. Annars blir det ytterst viktigt att förklara syftet för detta i rationalen för att inte få sämre betyg på språkkriteriet.

En irriterande och tidskrävande miss är att flera elever underlåter att ange källor, vilket är praxis för WT. Detta medför extraarbete för examinatorn och ger ett oproffsigt intryck.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

Det som nämnts ovan kan sammanfattas såhär:

- God förståelse för texterna och genrer i allmänhet.
- Arbeta mer med att utveckla kritiskt perspektiv hos eleverna.
- Be eleverna betänka logiken i vald uppgift.
- Sträva efter att skapa intressanta vinklar på teman i texterna.
- Säkerställ att elever vet hur deras text kommer att utveckla en viss aspekt eller temat i originaltexten.
- Påminn att de bör visa förståelse för texten men inte enbart återberätta innehållet.
- Öva mer på written tasks baserade på språk i media eller kulturell kontext baserade på välvalda textexempel.
- Läs goda exempel för att illustrera. Låt eleverna betygssätta dessa för att få insikt i vad som förväntas av deras uppgifter.
- Diskutera vikten av anpassning av språk och stil för trovärdigheten.
- Behandla skillnad mellan olika texttyper som insändare, krönika, debattartikel samt blogg.
- Rekommendera elever i en och samma klass att skriva olika typer av texter så inte resultatet blir att samtliga skriver brev eller dagböcker.
- Gå igenom källanvändning – skapa program för att undvika plagiering.

Higher level paper one

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 2	3 - 5	6 - 8	9 - 11	12 - 14	15 - 17	18 - 20

De delar i examen som eleverna haft svårigheter med

Resultatet av detta års prov visar att eleverna hade svårt att hitta stildrag och göra passande kommentarer angående språket i provtexterna. Det verkade svårare att hitta exempel på stildrag i uppropet och annonsen än i krönikan och romanutdraget, vilket gjorde det svårare att skapa balans mellan texterna i provsvaren. Många verkar också finna det svårt att kommentera effekterna dessa stildrag har på läsaren. Eleverna behöver träna på att identifiera stildrag typiska för specifika texttyper för att lyckas bättre inom detta område.

Även i år präglas de texter som fick lägsta betyg av återberättande och upprepningar i för hög utsträckning istället för exempel eller citatanvändning, vilket skapar sämre trovärdighet för påståenden som gjordes i analyserna. Jämförelsen på djupare nivå uteblir tyvärr relativt ofta till förmån för missförstånd eller dålig struktur med onödiga hopp i texten.

Många missar utöver stildragen att kommentera kontexten samt det så viktiga visuella språket. Tyvärr förekommer även detta år texter med oläslig handstil.

I vissa fall spenderade elever alltför lång tid på att beskriva bakgrunden, och missade således många andra områden. Detta kunde med fördel gjorts under diskussion av tema eller texttyp för att spara tid och undvika upprepning och långa återberättande passager.

Generellt visade eleverna sig vara duktigast på att analysera krönikan och romanutdraget, vilket tyder på att icke-litterära texter av genren upprop, annons med fördel kan ges mer tid i undervisningen framöver. Det verkade relativt svårt att uppfatta det underliggande budskapet i texterna istället för att bara läsa dem som informativa texter. De flesta lyckades dock förstå skillnaderna i ton, syfte och stil mellan texterna.

De delar i examen där eleverna lyckades väl

Som tidigare år lyckas eleverna väl med att skriva goda svar och introducera skribenter, texttyp samt tänkt publik. En majoritet har god insikt i texttyp och det typiska för just denna. Detta år har de lyckats bättre med att identifiera tonen i texterna och hur denna påverkar budskapet. Som förut är eleverna duktiga på introduktioner och sammanfattningar. Många texter innehåller, likt tidigare, väl utvecklade kommentarer angående tema och ämne samt det gemensamma för texterna och även skillnaderna analyseras med framgång i detta års prov. Elever visade styrka i analys av krönikan och romanutdraget. Flertalet elever verkade förstå texterna och dess budskap och har lika lätt för att identifiera stildrag.

Vissa elever visade utmärkt förståelse och imponerande kunskap genom hela sin analys. De riktigt skickliga texterna är som välformulerade små essäer som är en fröjd att läsa.

Förtjänster och brister i elevernas svar på de enskilda frågorna

Provet innehöll två par texter varav ett av paren bestod av en krönika (text A) och ett upprop online (text B) och det andra paret ett utdrag ur en roman (text C) och en annons (text D).

Av eleverna valde 57% texterna A/B medan 43% valde C/D. Båda paren verkar alltså ha passat eleverna bra. De behandlade ämnen som unga människor kan relatera till och texttyper som de ser mycket i media i vardagen. Kanske blev det första paret ännu mer intressant pga att text B var tagen från en sida online med en modern bild som kan förknippas med partyliv. Samtidigt verkade de olika tonerna i texterna innebära att det fanns ett textpar för alla smaker.

Det första paret som behandlade taxitjänster analyserades väl av flera elever. Många fann den gemensamma nämnaren och identifierade texttyperna som de behärskade väl. Viss svårighet kunde man utläsa i bestämningen av genren för text B, eftersom det var ett upprop online och inte en artikel eller annons, vilket vissa antog. En del elever analyserade den första texten mer i detalj med exempel, vilket eventuellt visar att de är väl bekanta med krönikeformen, medan man bara konstaterade likheterna eller skillnaderna med den andra. Men många hittade stildrag i både krönikan och uppropet. Tonen lyckades de flesta uppfatta, även om några hade svårigheter med att utläsa ironin och humorn i text A i samband med text rubriken, vilket gav upphov till en del missförstånd. Även kommentarer om språk och stil var relativt sällsynta i många uppsatser.

Det elever lyckades väl med var diskussionen kring text B syfte att övertala och vilka tekniker som användes i samband med detta. Många elever var duktiga på att iakttä användningen av versaler, utrop, uppmaningar, länkar, perspektiv för att skapa förutsättningar för läsaren att vilja agera. De var också duktiga på att uppfatta värdeladdade ord och deras effekt. Sämre var det generellt med diskussionen kring "vi och dom" känsla, personligt tilltal, tretal, retoriska frågor och andra stilgrepp även om vissa lyckades väl med samtliga delar.

Det som få lyckades med att identifiera i text B var exempelvis svagheter i argumentation, då argumenten byggde mestadels på värdeargument och till stor del saknade bakgrundsfakta. Många missade även att analysera bilden och rubriken, vilka med fördel hade kunnat bidra till förståelsen för texten.

Språket ger upphov till många intressanta diskussioner kring ton, läsare samt forum. Naturligtvis innebar det en nackdel för de elever som inte hade någon kännedom angående taxiföretaget Uber. De var lite osäkra på ämnet eftersom de inte hade någon erfarenhet av detsamma. Ett annat problemområde är att vissa elever har en tendens att värdera hur olika texter lyckas. Detta får man vara försiktig med för att de naturligtvis har olika syften och skriver utifrån det.

De elever som valde det andra textparet föredrog ett romanutdrag och en annons. Återigen är styrkan tema, ton, syfte samt att ge passande exempel från provtexterna.

Tyvär visade det sig att ett fåtal skribenter uppfattade nyanser som ironi och humor. Några misslyckades och hade en tendens att förväxla berättare/huvudperson med författare och förståelsen av budskapet blev lidande.

En annan svaghet är att eleverna finner många exempel på stildrag från text C, men inte många från text D, som i själva verket har många, vilket skapar en oönskad obalans mellan texterna. Man kan även iakttä vissa svårigheter med att identifiera målgrupp, analysera språket på olika plan. Däremot har många lyckats med att identifiera humor, ton, perspektiv samt annonsens säljfokus. Om man kan undvika att blanda samman berättare och författare, så kan man konstatera att texterna har liknande grundläggande värderingar och är båda positivt inställda. Även här skulle mer fokus på analys av rubrik, språk och visuellt språk vara önskvärt.

Vissa lyckades föredömligt genom att ta hjälp av reklamteorin AIDA, andra tog hjälp av retorikens grundpelare, vilket fungerar ypperligt om de används som utgångspunkt, inte styr hela innehållet. Noterbart är att eleverna lägger onödig tid på att förklara stildrag; exempelvis vad ett tretal eller en anaför är, vilket blir helt onödigt för examinatorn.

I vissa fall spenderade elever alltför lång tid på att beskriva bakgrunden och skapa en planering, vilket kan utläsas på textlängden samt anteckningarna. I andra fall verkar skribenten inte ha någon röd tråd alls och stressat sig igenom slutet, vilket innebär att sammanfattning saknas och förståelsen försvåras. Vissa elever skulle kunna skriva en mer utförlig introduktion med en presentation av verkens namn. Här blir lärarnas hjälp ytterst viktig i det avseende att de kan handleda dem rätt genom övning att analysera i klassrummet på tid samt hjälp med planering och exempeltexter.

Eftersom texterna var moderna och låg lika i tid blev det desto viktigare att betona andra skillnader i kontext, såsom social grupp, geografiskt område, de tänkbara läsnas kön och ålder, vilket inte alla elever gjorde med framgång.

Men glädjande var att se att eleverna gjorde flera framgångsrika försök att tolka innehållet och budskapet, istället för att bara läsa texten bokstavligt. Men även här finns det utrymme för förbättring med hjälp av mer övning samt läsning av goda exempel.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

För att förbättra elevernas prestationer vid nästa provtillfälle skulle följande råd för undervisningen kunna rekommenderas:

- Öva skrivande av jämförande analyser inom given tidsram för att undvika dåligt strukturerade prov och bristande inledning och sammanfattning
- Lär elever följa en viss struktur vid analytiskt skrivande
- Uppmuntra mer träning i att finna stildrag och förstå deras effekter på läsaren
- Utveckla kunskap gällande struktur, perspektiv, stil samt visuellt språk speciellt gällande icke litterära texter
- Möjliggör för eleverna att bekanta sig med texter från olika tidsperioder
- Träna på att använda citat och exempel för att stödja påståenden
- Lär eleverna sammanfatta kortare texter för att undvika att återberätta innehållet
- Diskutera hur man identifierar såväl likheter och skillnader i en textuell jämförelse

- Öva genom att visa goda exempel på analytiska texter
- Praktisera att skriva med en läsbar handstil

Standard level paper one

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 3	4 - 7	8 - 9	10 - 12	13 - 14	15 - 17	18 - 20

De delar i examen som eleverna haft svårigheter med

Liksom föregående år var det många elever som hade svårt att på ett korrekt sätt hänvisa till den text som de valt att analysera. Veldig många elever inledde sin analys med "Text 1 handlar om", eller "Denna text". Likaledes var det många som inte kunde använda citatmarkeringar på ett smidigt och korrekt sätt inne i uppsatsen när de skulle hänvisa eller citera till delar av texten.

Många elever hade svårt att analysera texten de valt på ett djupare plan på ett effektivt sätt. De hade inga problem att förstå vad texterna handlade om eller vilka de tänkta mottagarna till texterna var, men många lyckades bara parafrasera texterna. En hel del elever nämnde att det fanns ett foto i text 1 och en bild tillsammans med rubriken i text 2, men de flesta glömde att kommentera vilken effekt dessa bilder gav i texten som helhet. En del elever nämnde stilistiska medel som alliteration eller personifiering, men alltför ofta glömde eleverna att visa med exempel ur texten hur dessa såg ut, samt vilken effekt dessa skapade.

De delar i examen där eleverna lyckades väl

En stor majoritet av eleverna förstod vad texterna handlade om och visade detta genom att kommentera texternas budskap och tänkta mottagare. Många elever skrev med bra flyt och starkt självförtroende och formulerade sig generellt sett på ett förtjänstfullt sätt. Alla eleverna hade förstått vad uppgiften gick ut på och det var endast ett fåtal elever som verkade ha fått ont om tid i slutet. En majoritet av eleverna lyckades identifiera texternas struktur och huvudsakliga budskap.

En ljuspunkt i årets paper 1 var att de allra flesta elever hade försökt att skriva en intresseväckande inledning och en sammanfattning/avslutning som knöt ihop det de diskuterat i sina uppsatser.

Förtjänster och brister i elevernas svar på de enskilda frågorna

Årets Paper 1 bestod av två texter liksom föregående år. Det var fler elever, ca 55% som valde att analysera Text 2, vilken var en annons för annonser som strävade efter att övertyga läsarna om att reklam är samhället till gagn. Text 1, var en recension av en ny bilmodell från Peugeot

som var skriven som en artikel, men med drag av en personlig text såsom en blogg, eller recension.

De flesta som analyserade text 1 räknade upp att det fanns ett foto av Paris med en bild i förgrunden, att det var en personlig text, i recensionsstil, att det rörde sig om en testkörning, och att Paris hade använts som testkörningsort. Eleverna förstod att Paris användes, för att locka läsare att läsa vidare och för att få dem intresserade av bilmodellen. Författaren använde sig av den franska kulturen, franska uttryck och franskt mode och detta kommenterade måna elever på ett insiktsfullt sätt. De flesta eleverna kunde parafrasera det som ursprungstexten handlade om, och många visade att målgruppen för texten är kvinnor och yngre, modemedvetna personer som bor i städer.

De elever som analyserade fotots roll i texten, lyckades ofta på ett förtjänstfullt sätt kommentera hur den franska kulturen används i texten och hur fotot i sig kombinerar klassisk fransk kultur och modernt modeskapande, dock visade det sig vara många elever som missat att kommentera detta.

En del elever misstolkade skribentens namn och trodde att Ia var en man, vilket gjorde att många andra poänger med texten missades. Störst utmaning för eleverna var att kommentera på ett effektivt sätt användningen av tretal, hur bilen besjälades ett flertal gånger och hur texten kan anses vara en "kvinnlig" text om ett "manligt ämne.

De elever som valde att analysera text 2 hade alla förstått poängen med den omvända övertalningen i texten och lyckades identifiera textens ämne och mål. De flesta lyckades på ett tydligt sätt kommentera på vilka sätt skribenten lyckades med sitt syfte. De allra flesta kommenterade hur skribenten använt sig av pronomina "vi" och "du" för att skapa ett personligt tilltal. Många kommenterade även bilden, och hur den bidrar till den omvända övertalningen genom att förstärka rubriken och dess ironi.

De flesta eleverna lyckades demonstrera hur text 2 använt sig av reklamtext-tekniker och sedan vänt på dem.

Många elever lyckades på ett insiktsfullt sätt kommentera språkbruket och kunde identifiera vissa retoriska aspekter, men det var få som lyckades kommentera verbet "slippa" och dess konnotationer. Många elever kommenterade upprepningen av vissa ord, t.ex. "färre" och kunde förklara vilken effekt upprepningen gav. Få elever lyckades kommentera textens avsändare och hur de är en ganska otydlig grupp som är svår att identifiera samt hur även den exakta målgruppen är svår att identifiera.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

Elever behöver träning i att referera till texter på ett korrekt sätt, samt träning i citatteknik. Både att välja ut talande, koncisa citat och att på ett korrekt sätt visa att det är citat och varifrån de är tagna. Elever behöver mycket träning i att skriva litterära analyser där de får träna att välja väl valda illustrerande exempel ur texten som stöd för det de hävdar står i texten. Alltför många elever parafraserar texten de ska analysera utan att komma fram till vilken effekt bildspråk, berättarröst, bilder/foton, upprepningar och så vidare skapar.

Textanalyser som är väl skrivna bör kunna kommentera stämning, ton, litterära stilmedel likväl som textens huvudsakliga innehåll och målgrupp.

Det är inte nödvändigt för elever att kommentera stycke för stycke vad texten handlar om. Låt elever öva på att analysera texter temamässigt också.

Många elever använde sig av anglicismen "paragraf" istället för "stycke" och väldigt många elever glömde att inleda nya meningar med stor bokstav.

Higher level paper two

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 3	4 - 6	7 - 11	12 - 14	15 - 18	19 - 21	22 - 25

Standard level paper two

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 4	5 - 8	9 - 12	13 - 15	16 - 19	20 - 22	23 - 25

De delar i examen som eleverna haft svårigheter med

Majoriteten av kandidaterna visade godtagbara kunskaper om verken, men dessvärre missade de ibland att koppla förståelsen till själva frågan. Resultatet i dessa fall blev att resonemangen brast i relevans. Frågan blev stundtals en lös ingång till att teckna ner det man vill säga om verken man läst, snarare än en bas för analysen.

En svårighet är också att svara tillräckligt. Bristande planering av uppsatsen kan vara en förklaring.

Många Paper 2 skulle vinna på att kortas ner någon sida. Ett område som kan bli mer koncist är introduktionerna och sammanfattningarna. Några rader räcker.

Handstil är även denna omgång något som skulle kunna förbättras.

Balans mellan tematik och hur författaren framställer temat kan bli bättre.

Då och då dyker en uppsats upp där andra modersmål starkt har påverkat språket (missad inversion efter initialt adverbial, osäkerhet vid bestämdhet etc). Små andraspråksmissar behöver inte vara särskilt störande för helheten, men där eleven inte till fullo har uttrycksmedlen kan det försämra möjligheten att nå riktigt goda resultat i ett Paper 2. Det allra bästa vore kanske att i möjligaste mån lotsa kandidaterna till en kurs där de får skriva på sitt modersmål.

Struktur och organisation var fortsatt ett område i behov av förbättring. Den yttre såväl som den inre. Även om många uppvisade en helt acceptabel struktur, lämnade en hel del texter mycket att önska i det här avseendet. Några uppsatser verkade vara skrivna i ett enda svep, utan klar indelning i stycken. Det här är synd, för det förtar uppsatsens övriga förtjänster.

När eleven i en ansats att vara effektiv benämner romanerna med initialförkortningar, som FJ för Fröken Julie eller text 1 och text 2 påverkar det läsvänligheten till det sämre och sänker stilnivån. Det bästa är att bara skriva ut verkens titlar. Är romantiteln väldigt lång kan kanske de tre första orden användas (*På spaning efter...*), eller att man gör en omskrivning ("Prousts roman") etc.

De delar i examen där eleverna lyckades väl

De allra flesta kandidater uppvisade som sagt god kunskap om verken. En hel del åstadkom riktigt kompetenta analyser, några rentav imponerande för unga skribenter. De allra mest lyckade exemplen var där eleven kopplar ett eget grepp om frågan, gör den till sin på ett sätt. De uppsatserna är en fröjd att läsa.

I år igen blev det tydligt att i många klassrum studeras verken ingående. Eleverna har nogsamnt memorerat många idéer kring litteraturen. En nackdel härvidlag kan vara att det ger upphov till många liknande uppsatser. Samma verk tas upp för analys, och därtill med liknande argumentföring och textexempel. Det här är en balansgång. Samtidigt som det är nödvändigt att verkligen bekanta sig med verken är det viktigt att inte luta sig mot färdiga koncept och tankegodis kring verken i sin Paper 2. När elevens egen röst lyser igenom lyfter uppsatsen och blir riktigt läsvärd.

En del av kandidaterna skriver uppsatser med en god struktur. Några är riktigt fint komponerade.

Många elever uttrycker sig väl eller adekvat. Men mer stringens i uttryckssättet kan bitvis behövas. Av några begagnas en alltför för vardaglig stil.

En stor majoritet av eleverna visar att de är medvetna om den litterära dimensionen. Alla lyckas dock inte knyta den riktigt till den övergripande analysen.

Även om en del resonemang behöver utvecklas och konkretiseras med illustrativa textbevis är ändå eleverna generellt starka i det här avseendet.

Förtjänster och brister i elevernas svar på de enskilda frågorna

Många elever valde att besvara fråga 1: "Huvudpersonerna (och andra) i en text agerar sällan självständigt utan påverkas av vad samhället förväntar sig av deras könsgroup". Många skrev analyser där ett av verken var *Fröken Julie*. Pjäsen ger en uppsjö av infallsvinklar, och många lyckades väl med att diskutera påståendet ovan. Särskilt de som förmådde gå lite djupare in och även lät Strindbergs förord informera analysen lyckade väl. Marguerite Duras *Älskaren* är också en populär roman som många valde att analysera utifrån fråga 1. De lite svagare elevsvaren tenderade att i stort rada upp sätt som *Fröken Julie* och "flickan" motsvarar eller inte motsvarar "förväntningarna på deras könsgroup", utan att vidareutveckla och fördjupa frågan.

Fråga 2 var även den populär ("Diskutera hur de hierarkiska strukturerna i de samhällen texterna utspelar sig i stärks eller utmanas"). Många tog upp verket *Flyga Drake* som ett av verken för sin analys. De svagare uppsatserna listade ofta de olika hierarkier som återfinns i verken, exempelvis mellan olika folkgrupper i Afghanistan, men missade mer eller mindre det andra delen av frågan om huruvida dessa stärks eller utmanas.

Många hade även valt att fokusera på fråga 3: "En litterär text skriven i en annan tid kan fortfarande vara intressant för dagens läsare". Många fina resonemang fördes kring frågan.

Fråga 4 var också den populär ("Kärlek får jorden att snurra. Diskutera hur "kärlek" används i de två/i minst två av verken du läst"). Vissa av texterna diskuterade "kärlek" löst utifrån verken, men missade i princip att visa *hur* kärlek används i verken.

Provfråga 5 ("Undersök hur läsaren övertygas eller manipuleras i de två verk/i minst två verk du läst") och 6 ("Litterära texter presenterar ofta en tydlig moralisk ståndpunkt. Diskutera hur dessa framställs i de två verk/i minst två av de verk du läst") förekom även de bland Paper 2-uppsatserna. Många av uppsatserna skrivna utifrån dessa frågor presenterade kvalificerade kommentarer.

Råd och tips inför den fortsatta undervisningen

- Det är en god idé att undvika ett alltför starkt fokus på anteckningar från lektioner och seminarier i förberedelserna för examen. Det är färdigheten i sig, att skriva en litterär analys, som bör tränas upp.
- Att lära in precisa litterära termer kan vara ett sätt att stärka elevernas Paper 2.
- Att vänja sig vid att bryta ner Paper 2-frågor och göra "skelett" av uppsatser utifrån dem kan vara en bra förberedelse. Utifrån givna frågor kan eleverna skapa dispositioner för tänkta uppsatser (ett antal punkter med tillhörande utvalda textbevis som kan utvecklas till hela resonemang).
- Att skriva med god struktur kan vara en färdighet lämplig att öva upp. Exempelvis gör tydliga inledningsmeningar och fina övergångar stor skillnad i kriterium D.
- Skillnaden mellan objekts- och subjektform (de/dem) behöver prantas in.
- Uppmärksamma eleverna på att de inte är på förnamnsbasis med författarna. (Det låter märkligt när man hänvisar till Voltaire och Strindberg som Francois och August).
- Ett tips skulle kunna vara att eleverna inför förberedelserna inför examinationen lägger undan anteckningarna och går tillbaka till själva verken och läser om valda partier. På så sätt kan många konkreta detaljer plockas in i Paper 2.

- Frågan måste vara i fokus genom hela uppsatsen. Eleverna bör påminnas om att ha den för ögonen genom hela skrivningen.
- Korta ner raderna som introducerar verket så mycket som möjligt. Genre, år, någon rad om centralt tema, allt annat är bättre att ägna åt analys. Det bästa sättet att visa förståelse för verken är genom väl valda textbevis och en ingående analys. Detta kan också vara ett sätt att spara tid.
- Under en examination är eleven förmodligen under mycket press. Att träna på formatet samt på att disponera sin tid är också väl använd tid.
- Söderbergs Doktor Glas, Strindbergs Fröken Julie samt Ibsens Ett Dockhem var även detta år mycket populära verk. Många hade även studerat Khaled Husseinis Flyga Drake. Det skulle kunna vara en god idé att tipsa om att också verkens bifigurer kan vara väl värda att plocka in i analyserna (Strindbergs Kristin, Ibsens Fru Linde etc).